

APLICACIÓ D'UN CAS CLÍNIC INTERDISCIPLINARI DEL GRAU DE FARMÀCIA A L'ASSIGNATURA DE FISIOLOGIA I FISIOPATOLOGIA III

Pelegrí C¹, Martín-Venegas R^{2,4}, Rodamilans M³, Cambras T², Rabanal M¹, Pérez-Bosque A¹, Moreno JJ², Vilaplana J¹, Ferrer R^{2,4}

Departament de Fisiologia, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona, Av. Joan XXIII, s/n. 08028 Barcelona
Grups d'Innovació Docent Consolidats UB: ¹GIDCUB-13/002, ²GIDCUB-13/022, ³GIDCUB-13/105, ⁴GIDCUB-13/116

Introducció i objectius

Un equip docent format per diversos professors de múltiples assignatures del Grau de Farmàcia de la Universitat de Barcelona va iniciar un projecte plurianual i multidisciplinar per al desenvolupament de casos clínics transversals (CCT-FARMA: 2011PID-UB/19 i 2012PID/UB/157), que s'exposen al primer curs i s'apliquen en diferents assignatures al llarg de tot el grau. El projecte pretén afavorir la relació de coneixements, despertar la consciència de continuïtat i permetre un aprofundiment progressiu al llarg dels estudis de grau. Amb aquesta finalitat, el projecte se centra en el disseny, planificació, elaboració i aplicació d'activitats relacionades amb un tema o fil argumental, les quals s'incorporen en diverses assignatures al llarg de l'ensenyament. La forma escollida per presentar els continguts del tema a tractar ha estat el "cas clínic".

Donada la seva importància en la formació del futur professional sanitari i les seves repercussions socials, el tema del primer cas clínic introduït ha estat el consum de risc d'alcohol i està protagonitzat per un jove, en SAM, iniciat al consum d'alcohol als 13 anys. Aquest cas ha permès estudiar l'alcoholisme des del punt de vista fisiològic, bioquímic, toxicològic, farmacològic i assistencial, entre d'altres.

A l'assignatura de Fisiologia i Fisiopatologia III (FFp-III) del Grau de Farmàcia de la Universitat de Barcelona, s'hi imparteixen els continguts d'Anatomia, Fisiologia i Fisiopatologia humanes dels sistemes respiratori, renal, endocrí i reproductor, així com la termoregulació. El cas del Sam es va incorporar al temari a través de la disfunció erèctil causada per l'alcoholisme crònic, tot ampliant el cas clínic original. En un seminari específic del sistema reproductor, a través del cas del Sam, es van tractar de forma més àmplia la impotència o disfunció erèctil, incidint en l'alcoholisme com a possible causa.

Els objectius d'aquest estudi van ser:

- Dissenyar un seminari sobre el sistema reproductor que integri continguts de l'assignatura FFp-III i d'altres assignatures cursades anteriorment, mitjançant la introducció de la disfunció erèctil al cas d'en Sam.
- Elaborar material docent específic per al seminari proposat i incorporar el material docent comú del CCT-Farma disponible en el Campus Virtual (CV)-UB.
- Valorar l'acceptació per part dels estudiants del seminari sobre el sistema reproductor i sobre els coneixements adquirits sobre la disfunció erèctil aplicada al cas d'en Sam.

El cas d'en Sam i el seminari del sistema reproductor

A l'assignatura FFp-III es va afegir al cas d'en Sam informació necessària per poder aplicar la disfunció erèctil al cas. A continuació es mostren algunes imatges utilitzades durant el seminari amb les modificacions introduïdes:

CCT-Farma: Cas clínic 1: Alcohol

20 anys

El Sam s'inicia en el consum d'alcohol als 13 anys. Inicialment aquest consum es limita als caps de setmana, o a consum relacionat amb les seves sortides festives. Progressivament i sobre tot després del seu ingrés a la universitat augmenta el consum d'alcohol, i als 20 anys arriba a superar els 40 g/dia. Independentment d'aquest consum diari, els caps de setmana fa freqüents intoxicacions etíliques, amb pèrdua de memòria i ressaca.

25 anys

En Sam té 25 anys i ha iniciat una relació de parella amb una antiga companya de la Facultat. Segueix pensant que la ingesta que fa d'alcohol es normal, i ha superat amb escreix el consum de 80 g d'alcohol al dia. La seva companya na Mary es abstèmia, però lentament s'inicia al consum d'alcohol induïda per en Sam.

47 anys

Més tard, als 47 anys, en Sam inicia una relació amb una antiga companya d'Alcohòlics Anònims i s'adona que segueix tenint problemes d'erecció. Torna al sexe però aquesta vegada per decisió pròpia.

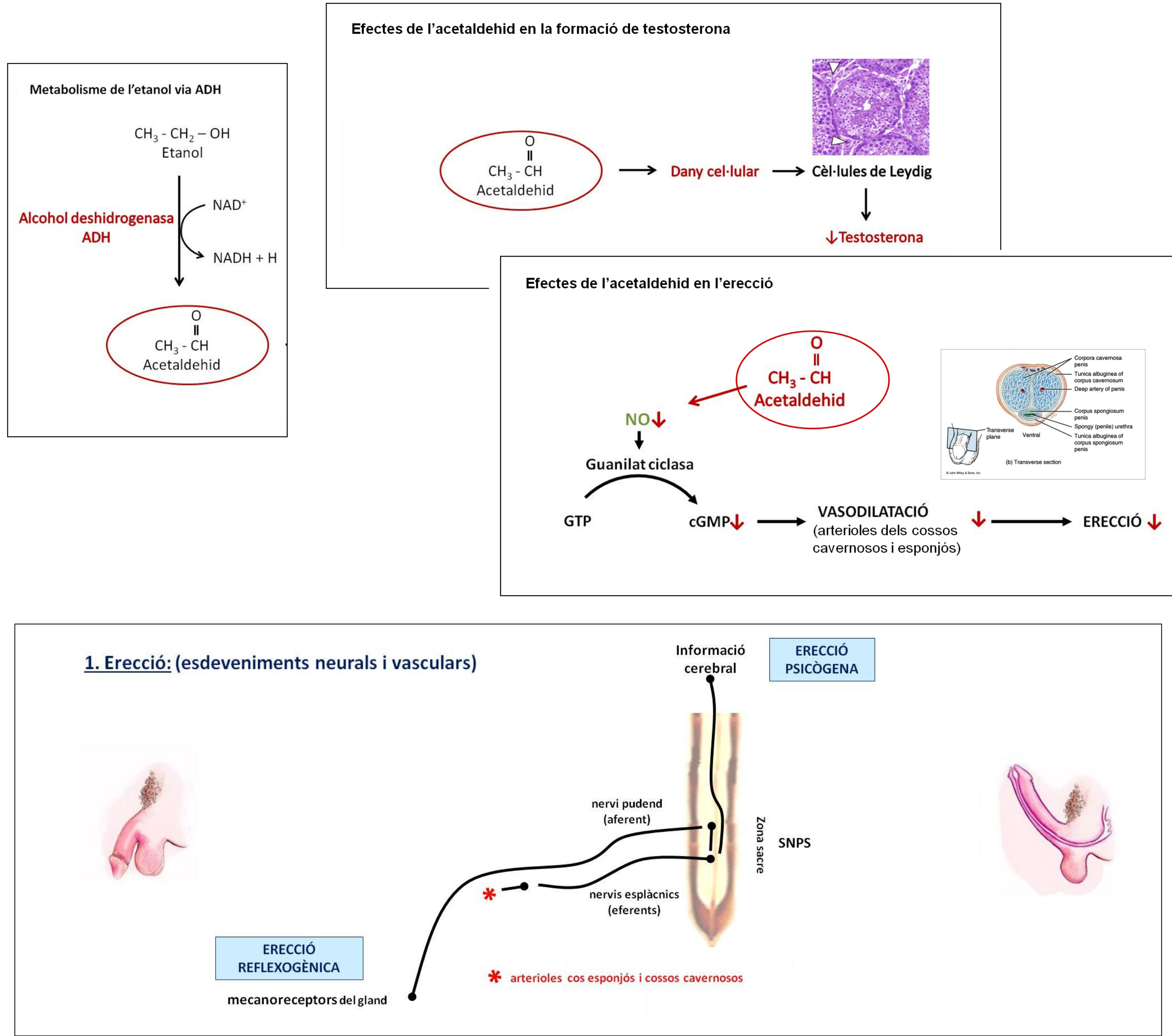
El cas d'en Sam

En Sam estableix una relació sentimental amb la Mary però té problemes per mantenir relacions sexuals i a més a més, no en té ganes gaire sovint. Durant un temps el seu problema d'erecció no dificulta en gran mesura la seva relació sentimental però al cap d'un parell d'anys, la Mary li demana fer una abordatge terapèutic. En Sam no reconeix el seu problema d'alcoholisme i atribueix la seva disfunció erèctil a la situació estressant que està passant a la seva feina. Finalment, la Mary el pressiona per anar junts al sexe. El sexe detecta que el problema és l'alcohol, fet que el Sam no admet. Tot i així, li prescriu sildenafil per ajudar-lo a afrontar les seves relacions sexuals sense tanta angonya. Tanmateix, la relació amb la Mary es trenca.

Més tard, als 47 anys, en Sam inicia una relació amb una antiga companya d'Alcohòlics Anònims i s'adona que segueix tenint problemes d'erecció. Torna al sexe però aquesta vegada per decisió pròpia. El sexe li torna a fer el mateix diagnòstic i li recomana que deixi l'alcohol i que torni a prendre sildenafil per ajudar-lo amb la seva impotència.

Durant la realització del seminari, es va aprofundir en la Fisiopatologia de la disfunció erèctil i es va aprofitar per recordar continguts d'altres assignatures relacionats amb l'alcoholisme i el cas d'en Sam. Aquí es mostren algunes de les imatges que es van crear per aplicar-les al seminari del sistema reproductor.

Resultats

Al final del curs 2013-2014, es va passar una enquesta als alumnes de l'assignatura FFp-III, on es preguntava per les diferents activitats de l'avaluació continuada realitzades al llarg del curs, com les activitats de pràctiques, els seminaris, etc.

Quan se'ls va preguntar sobre la utilitat del seminari sobre el sistema reproductor, un 86% dels alumnes van opinar que el seminari els havia ajudat bastant o molt a entendre i assimilar els continguts d'Anatomia, Fisiologia i Fisiopatologia del sistema reproductor (Figura 1).

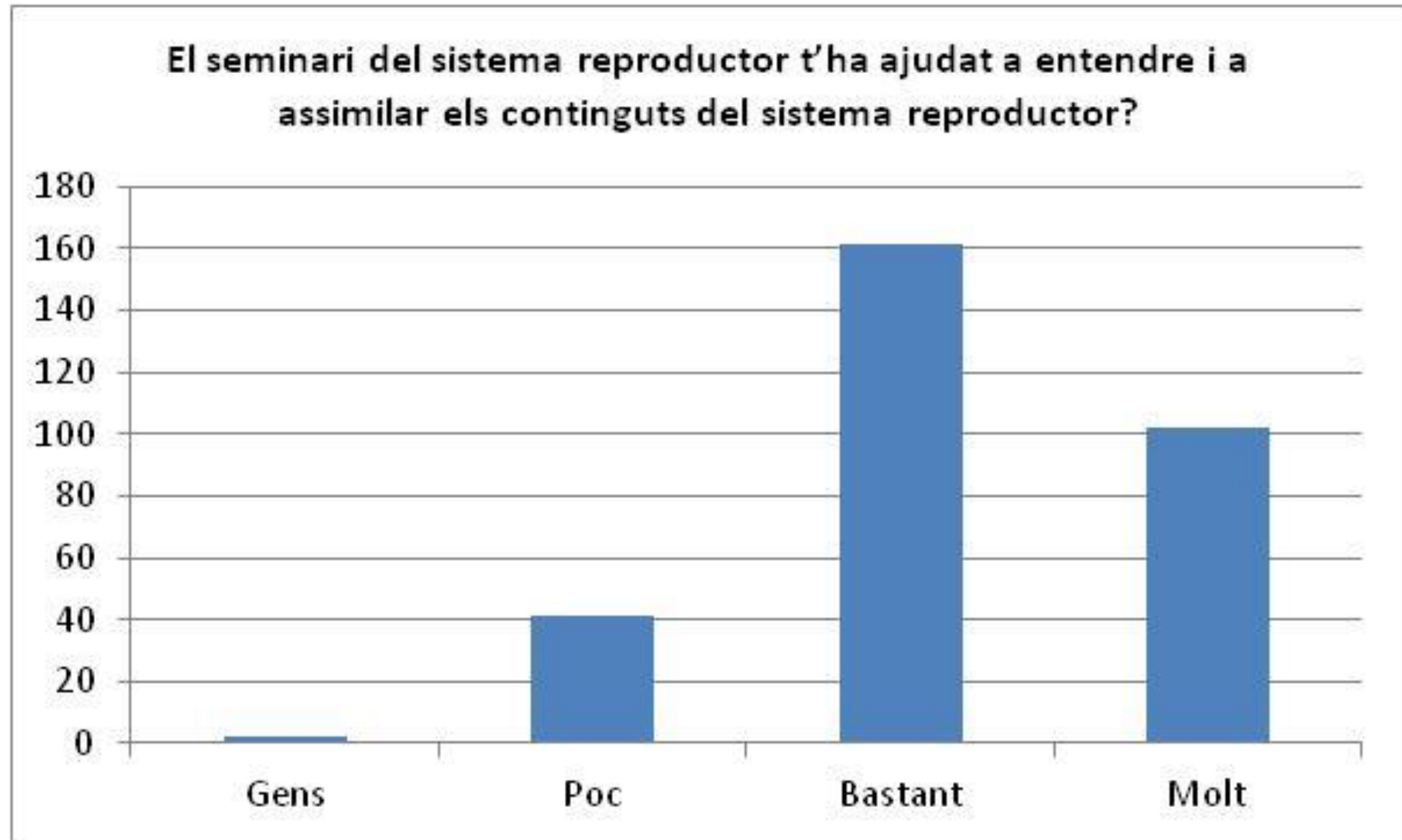

Figura 1. Distribució dels estudiants segons la valoració que han realitzat sobre si el seminari del sistema reproductor els ha ajudat a entendre els continguts del sistema reproductor. Els resultats s'expressen en nombre d'estudiants (n = 306, curs 2013-14) que han donat la seva opinió en una escala entre 1 (poc) i 4 (molt). La mitjana dona una puntuació de 3,19.

Quan es va preguntar als estudiants sobre la utilitat de l'aplicació de la disfunció erèctil al cas d'en Sam per entendre aquest procés, un 79% dels alumnes van opinar que l'aplicació al cas d'en Sam els havia ajudat bastant o molt a entendre i assimilar els continguts de Fisiopatologia de la disfunció erèctil (Figura 2).

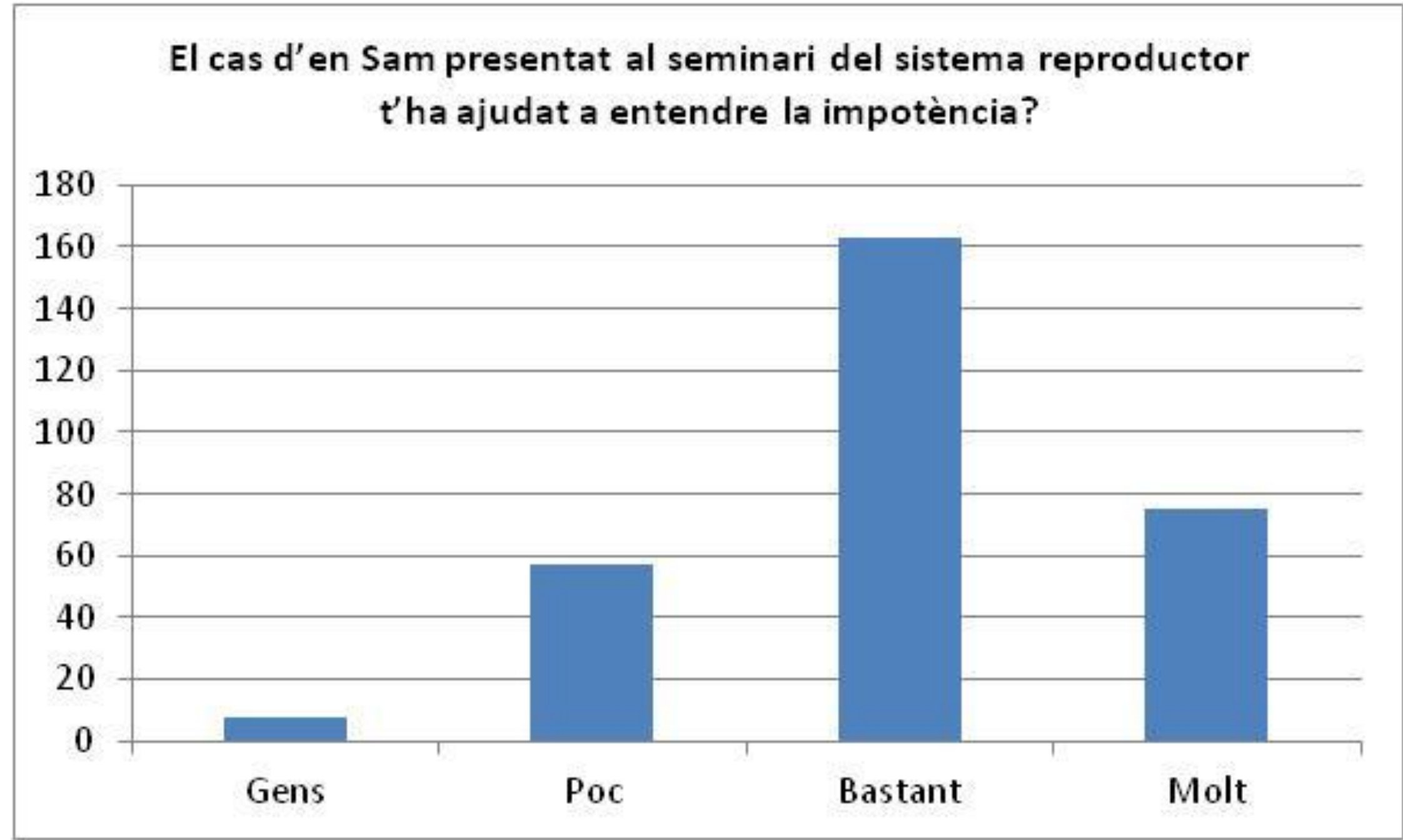

Figura 2. Distribució dels estudiants segons la valoració que han realitzat sobre si el cas d'en Sam els ha ajudat a entendre la fisiopatologia de la disfunció erèctil. Els resultats s'expressen en nombre d'estudiants (n = 303, curs 2013-14) que han donat la seva opinió en una escala entre 1 (poc) i 4 (molt). La mitjana dona una puntuació de 3,01.

Conclusions

Es pot concloure que l'aplicació del cas d'en Sam al sistema reproductor i en concret a la disfunció erèctil ha estat ben valorat per part dels estudiants, perquè els ha permès millorar l'aprenentatge d'aquests aspectes. A més a més, atès que els alumnes ja coneixien el cas, també els ha permès integrar continguts d'altres assignatures amb els propis de la Fisiologia i la Fisiopatologia.

Agraïments

Projectes d'Innovació docent
2011PID-UB/19 i 2012PID/UB/157

Departament de Fisiologia

